

1. Dopuszczalne jest cofnięcie przez pozwanego zarzutu zapisu na sąd polubowny w toku postępowania zażaleniowego wywołanego zaskarżeniem postanowienia sądu pierwszej instancji rozstrzygającego o zasadności tego zarzutu.

2. Przepisy kodeksu postępowania cywilnego nie przewidują w wypadku cofnięcia zarzutu zapisu na sąd polubowny kontroli sądu w takim kształcie, jak to ma miejsce w razie cofnięcia pozwu (art. 203 § 4 k.p.c.). Czynność procesowa pozwanego polegająca na cofnięciu zarzutu zapisu na sąd polubowny podlega zatem ocenie sądu tak jak każda inna czynność procesowa podejmowana przez stronę w toku postępowania.

3. Cofnięcie przez pozwanego zarzutu zapisu na sąd polubowny może nastąpić tylko do chwili, w której czynność ta wywoła skutek prawny, który łączy z nią ustawa. Skutek taki polega na odrzuceniu przez sąd pozwu w razie uwzględnienia zarzutu bądź też na odmowie odrzucenia pozwu w wypadku, gdy sąd uzna zarzut za nieuzasadniony lub spóźniony. Miarodajną przy tym jest chwila, w której postanowienie o odrzuceniu albo o odmowie odrzucenia pozwu stanie się prawomocne, a nie chwila jego wydania.

**Uchwała Sądu Najwyższego
z dnia 4 czerwca 2009 r.
III CZP 29/09**

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Henryk Pietrkowski (przewodniczący)

SSN Krzysztof Pietrzykowski

SSN Marek Sychowicz (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa „C.W.” sp. z o.o. z siedzibą w W. przeciwko „P.T.C.” sp. z o.o. z siedzibą w W. o ustalenie nieistnienia uchwał Zgromadzenia Wspólników, ewentualnie o stwierdzenie ich nieważności, po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym w

dniu 4 czerwca 2009 r., zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z dnia 28 listopada 2008 r., sygn. akt [...],:

„Czy dopuszczalne jest cofnięcie przez pozwanego zarzutu zapisu na sąd polubowny na etapie postępowania zażaleniowego, wywołanego zaskarżeniem postanowienia sądu, który wydał rozstrzygnięcie w przedmiocie zasadności tego zarzutu?”

podjął uchwałę:

Dopuszczalne jest cofnięcie przez pozwanego zarzutu zapisu na sąd polubowny w toku postępowania zażaleniowego wywołanego zaskarżeniem postanowienia sądu pierwszej instancji rozstrzygającego o zasadności tego zarzutu.

Uzasadnienie

W sprawie wytoczonej przez „C.W.” Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w W. przeciwko „P.T.C.” Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W. o ustalenie nieistnienia uchwał zgromadzenia wspólników, ewentualnie o stwierdzenie ich nieważności, pozwana podniosła zarzut zapisu na sąd polubowny. Postanowieniem z dnia 21 maja 2008 r. Sąd Okręgowy w Warszawie w części uwzględnił ten zarzut i odrzucił pozew w odniesieniu do czterech uchwał, a pozostałym zakresie, tj. w odniesieniu do dziewiętnastu uchwał odmówił odrzucenia pozwu. Powódka zaskarżyła to postanowienie w części odrzucającej pozew, a pozwana – w części odmawiającej odrzucenia pozwu. Po złożeniu zażaleń pozwana cofnęła zarzut zapisu na sąd polubowny i wniosła o uchylenie w całości zaskarżonego postanowienia oraz umorzenie postępowania co do zarzutu zapisu na sąd polubowny. Przy rozpoznawaniu zażaleń powstało przytoczone w sentencji zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości, które Sąd Apelacyjny w Warszawie przedstawił Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia.

Rozstrzygając przedstawione zagadnienie prawne Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Podniesienie przez pozwanego zarzutu na sąd polubowny jest czynnością procesową. Dla kwestii dopuszczalności cofnięcia tego zarzutu i fazy postępowania, w której

może to nastąpić, nie ma znaczenia rozstrzygnięcie spornego zagadnienia charakteru prawnego zapisu na sąd polubowny.

2. Rozstrzygane zagadnienie prawne stanowi wycinek szerszego zagadnienia odwołałości czynności procesowych stron i uczestników postępowania cywilnego. Punktem wyjścia przy jego analizie muszą być zatem ogólne ustalenia nauki prawa postępowania cywilnego przyjmowane w tym zakresie. Z ustaleń tych wynika, że czynności procesowe stron charakteryzują fakultatywność i odwołałość, wynikające z zasady dyspozycyjności. Odwołałość czynności procesowych oznacza, że strona może przez inną czynność procesową pozbawić skutków prawnych wcześniej dokonaną przez siebie czynność procesową. Dopuszczalność odwoływania czynności procesowych przez strony, aczkolwiek wprost wyrażnie nie sformułowana w żadnym przepisie, nie budzi wątpliwości. Jej przejawem są regulacje szczególne, dotyczące przykładowo cofnięcia pozwu (art. 203 k.p.c.), cofnięcia sprzeciwu od wyroku zaocznego (art. 349 k.p.c.), cofnięcia apelacji (art. 391 § 2 k.p.c.), cofnięcia skargi kasacyjnej (art. 398²¹ k.p.c.) czy cofnięcia zarzutów od nakazu zapłaty (art. 497 k.p.c.). Dopuszczalność odwołania dotyczy każdej czynności procesowej strony, a jej ograniczenia mogą wynikać z regulacji odnoszących się do określonych czynności procesowych, względnie z charakteru pewnych czynności procesowych. Nie wchodzi w grę odwołanie czynności procesowej strony w sytuacji, gdy pomimo odwołania czynności sąd i tak ma obowiązek podjąć działanie z urzędu w zakresie objętym odwołaniem. Problematyczna natomiast jest – ze względu na sporną naturę prawną i dwustronny charakter umów procesowych – kwestia ich odwołałości. Ograniczeniem odwołałości czynności procesowych może być wzgląd na ochronę praw i interesów strony przeciwnej, co znajduje wyraz w regulacji normatywnej, wymagającej w pewnych wypadkach zgody przeciwnika na odwołanie czynności procesowej (por. co do cofnięcia pozwu bez zrzeczenia się roszczenia – art. 203 § 1 i 3 k.p.c.). W określonych wypadkach ustawodawca konstruuje ponadto wyraźne kryteria, którymi sąd powinien się kierować przy ocenie dopuszczalności odwołania określonej czynności procesowej (por. art. 203 § 4 k.p.c.).

3. W nauce prawa postępowania cywilnego zgodnie przyjmuje się, że strona może odwołać swoją czynność procesową tylko dopóty, dopóki nie wywołała ona skutków prawnych, dla wywołania których została dokonana. Na przykład odwołanie cofnięcia pozwu może nastąpić do chwili uprawomocnienia się postanowienia o umorzeniu postępowania na skutek cofnięcia pozwu, a odwołanie cofnięcia apelacji – do chwili uprawomocnienia się postanowienia o umorzeniu postępowania apelacyjnego na skutek cofnięcia apelacji.

4. Mając na względzie powyższe ogólne ustalenia należy stwierdzić, że czynność procesowa w postaci podniesienia zarzutu zapisu na sąd polubowny (art. 1165 § 1 k.p.c.) może być odwołana przez pozwanego. Na przeszkodzie dopuszczalności odwołania (cofnięcia) zarzutu zapisu na sąd polubowny nie stoi żadna regulacja prawna ani charakter czynności procesowej polegającej na podniesieniu tego zarzutu. Istnienie zapisu na sąd polubowny stanowi negatywną przesłankę procesową, jednak z woli ustawodawcy przesłanka ta ma charakter względny, albowiem sąd może wziąć pod uwagę zapis na sąd polubowny tylko w razie podniesienia zarzutu przez pozwanego przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy (art. 1165 § 1 k.p.c.). Cofnięcie zarzutu zapisu na sąd polubowny nie narusza w żaden sposób interesów powoda, wobec czego nie ma podstaw, aby wymagać jego zgody na takie cofnięcie.

Wyraz stanowisku, że dopuszczalne jest cofnięcie przez pozwanego zarzutu zapisu na sąd polubowny Sąd Najwyższy dał już w postanowieniu z dnia 22 maja 1998 r., II CKN 192/98 (LEX nr 462985).

5. Jak trafnie przyjął Sąd Najwyższy w powołanym wyżej postanowieniu cofnięcie zarzutu zapisu na sąd polubowny może być dokonane wyraźnie, jak również w sposób dorozumiany. Nie jest konieczne, aby pozwany musiał uzasadniać dokonanie tej czynności procesowej, w szczególności podawać przyczynę jej podjęcia. **Przepisy kodeksu postępowania cywilnego nie przewidują w wypadku cofnięcia zarzutu zapisu na sąd polubowny kontroli sądu w takim kształcie, jak to ma miejsce w razie cofnięcia pozwu (art. 203 § 4 k.p.c.). Czynność procesowa pozwanego polegająca na cofnięciu zarzutu zapisu na sąd polubowny podlega zatem ocenie sądu tak jak każda inna czynność procesowa podejmowana przez stronę w toku postępowania.**

6. **Cofnięcie przez pozwanego zarzutu zapisu na sąd polubowny może nastąpić tylko do chwili, w której czynność ta wywoła skutek prawny, który łączy z nią ustawa. Skutek taki polega na odrzuceniu przez sąd pozwu w razie uwzględnienia zarzutu bądź też na odmowie odrzucenia pozwu w wypadku, gdy sąd uzna zarzut za nieuzasadniony lub spóźniony. Miarodajną przy tym jest chwila, w której postanowienie o odrzuceniu albo o odmowie odrzucenia pozwu stanie się prawomocne, a nie chwila jego wydania.** Wprawdzie postanowienie staje się skuteczne z chwilą ogłoszenia albo podpisania jego sentencji (art. 360 k.p.c.), jednak dopóty, dopóki istnieje możliwość wniesienia na nie zażalenia (art. 394 § 1 *in. princ.* k.p.c. względnie

art. 394 § 1 pkt 1 k.p.c.), może ono zostać zmienione lub uchylone, a więc do chwili jego uprawomocnienia się skutek czynności w postaci podniesienia zarzutu zapisu na sąd polubowny nie jest jeszcze ostateczny (por. także art. 222 zd. pierwsze k.p.c.). W rezultacie należy przyjąć, że dopuszczalne jest cofnięcie zarzutu zapisu na sąd polubowny w toku postępowania wywołanego wniesieniem zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji rozstrzygające w przedmiocie zasadności tego zarzutu. Sąd drugiej instancji powinien przy rozpoznawaniu zażalenia (art. 316 § 1 w zw. z art. 391 § 1 i art. 397 § 2 zd. pierwsze k.p.c.) wziąć pod uwagę cofnięcie przez pozwanego zarzutu zapisu na sąd polubowny i uchylić zaskarżone postanowienie, bez względu na to, czy na jego mocy pozew został odrzucony, czy też nastąpiła odmowa odrzucenia pozwu. Nie wchodzi natomiast w grę umorzenie postępowania wywołanego wniesieniem zażalenia.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy podjął uchwałę, jak w sentencji.

Źródło: Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego